

Nr 332.

Av herr **Pålsson m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1951/52 till fria resor för barn m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 78 angående anslag till fria resor för barn m. m. ha vissa besparingsåtgärder, föreslagna av 1950 års besparingsutredning, upptagits till närmare prövning.

Beträffande anslaget till fria barnresor har besparingsutredningen åberopat att enligt gällande bestämmelser de barnresor, för vilka biljettpriset för vuxen vid enkel resa icke skulle överstiga fem kronor, måste betalas av vederbörande själva. Med hänsyn härtill synes det utredningen skäligt att för alla avgiftsfria barnresor — *utom till barnkoloni* — utkräva en särskild avgift, uppgående till kostnaden för sådan resa, för *vilken avgiftsfrihet ej medges*. Detta skulle innebära, att varje avgiftsfri barnresa, vilken enligt utredningen i så fall kanske lämpligen borde kallas ferieresa, tur och retur skulle kosta barn under 12 år ($2 \times 2:50$) 5 kronor eller, om vederbörande är för gammal för att komma i åtnjutande av halv biljett, (2×5) 10 kronor. För vårdare skulle erläggas samma avgift som för det barn denne åtföljde, d. v. s. i regel fem kronor för en resa tur och retur. Uppbörderna av femkronorsavgiften skulle kunna äga rum genom vederbörande trafikföretag.

Utredningen beräknar, med utgångspunkt från 1949 års siffror, att enligt förslaget skulle kunna uppnås en besparing av minst 519 000 kronor.

Såsom framgår av propositionen ifrågasatte särskilda sakkunniga, som tillkallats för utredning rörande de avgiftsfria resorna m. m., i sitt år 1948 avlämnade betänkande att en särskild expeditionsavgift skulle uttagas av dem, som erhöle fri resa på järnväg. De sakkunniga anförde, att det icke kunde anses obilligt att en begränsning av i princip samma slag som den, som till följd av minimigränsen drabbar resande med korta resor, genomfördes för alla resande med fria resor till enskilda hem. Avgiften borde bestämmas till två kronor för husmödrar och vårdare och en krona för barn.

Under remissbehandlingen av de sakkunnigas betänkande gjordes från flera håll invändningar mot den ifrågasatta avgiften. I proposition nr 47 till 1949 års riksdag anförde socialministern, att han icke ansett sig böra förorda en dylik avgift bl. a. därför, att den skulle nödvändiggöra ett nytt och mera kostnadskrävande system för redovisning och kontroll. I motion vid nämnda riksdag föreslogs att en expeditionsavgift av fyra kro-

nor för vuxen person och två kronor per barn skulle uttagas. Statsutskottet förordade för sin del att en avgift av den storlek, som de sakkunniga förordat, skulle utgå. Riksdagen beslöt emellertid i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, att någon expeditionsavgift icke skulle uttagas.

Den av besparingsutredningen åter aktualiserade tanken på en expeditionsavgift avstyrkes av departementschefen, som bl. a. anför att de barnrika familjerna i de lägsta inkomstgrupperna skulle främst drabbas av en sådan avgift. Härtill kommer att avgiftssystemet skulle medföra vissa svårigheter beträffande redovisning och kontroll.

Besparingsutredningen har beträffande husmoderssemestern ifrågasatt huruvida statsbidrag bör fortsätta att utgå enligt nuvarande grunder. Utredningen förordar att en individuellt behovsprövad hjälpform bibehålles och i viss utsträckning även ökas, under det att den inom vissa gränser automatiska hjälpen avvecklas. Hjälpen bör med andra ord koncentreras till stipendierna och semesterhemmen, medan de fria resorna avvecklas. Departementschefen framhåller att detta förslag sannolikt skulle leda till att det övervägande antalet husmödrar ur den grupp, som nu erhåller fri resa men icke tilldelas stipendium, uteslutes även från reseförmånen. En så betydande försämring av stödet till husmoderssemestern anser sig departementschefen icke kunna tillstyrka. Frågan om en eventuell expeditionsavgift för de fria resorna för husmödrar har icke upptagits till övervägande.

Såsom framgår av propositionen har statsrådet och chefen för finansdepartementet i ett särskilt yttrande till statsrådsprotokollet anfört följande:

»Föredragande departementschefens hemställan i fråga om anslagen till fria resor för barn och till fria resor för husmödrar kan jag icke biträda. I fråga om förstnämnda anslag anser jag att i enlighet med 1950 års besparingsutrednings förslag för alla avgiftsfria barnresor — utom till barnkoloni — en särskild avgift bör uttagas, motsvarande kostnaden för sådan resa för vilken avgiftsfrihet ej medgives. I enlighet härmed borde anslaget upptagas till ett 500 000 kronor lägre belopp än det av föredragande departementschefen äskade. Även beträffande anslaget till fria resor för husmödrar bör enligt min mening en särskild avgift uttagas för resa till enskilt hem, uppgående till fem kronor för enkel färd. Anslaget skulle därigenom kunna upptagas till ett 150 000 kronor lägre belopp än det av departementschefen föreslagna.»

Vi vilja för vår del ansluta oss till vad statsrådet Sköld anfört i detta yttrande. Det statsfinansiella läget nödvändiggör en allvarlig prövning av olika möjligheter till besparingar. Utan tvivel äro husmoderssemestern och de avgiftsfria barnresorna mycket betydelsefulla sociala angelägenheter. Det kan emellertid knappast göras gällande, att införandet av en särskild avgift i enlighet med vad statsrådet Sköld förordat skulle innebära någon

nåmnvärd försämring av nuvarande förmåner. Enligt nu gällande bestämmelser får vederbörande vårdare eller husmoder helt av egna medel bekosta resan om biljettpriset för enkel resa icke överstiger fem kronor. Det synes då icke obilligt att en avgift, i princip motsvarande den enskildes utlägg vid resa å kortare sträcka, uttages av dem som av statsmedel erhålla avgiftsfri resa för längre sträcka.

Beträffande sättet för ifrågavarande avgifters uttagande kunna olika möjligheter tänkas. Vi anse oss icke böra ingå på detta spörsmål, som bör bli föremål för närmare prövning av vederbörande utskott.

Med anledning av vad som sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 78 måtte besluta att en särskild avgift skall uttagas för alla avgiftsfria barnresor, utom till barnkolonier, samt för fria resor för husmödrar till enskilda hem i överensstämmelse med vad statsrådet Sköld anført i särskilt yttrande till statsrådsprotokollet.

Stockholm den 7 mars 1951.

Olof Pålsson.

Herbert Hermansson.

P. J. Näslund.

E. Gust. Andersson.
